

Wyjaśnienie zjawiska ciągłości na przestrzeni życia

18 listopada 2020

Wyjaśnienie zjawiska ciągłości na przestrzeni życia

1. Wyjaśnienie biologiczne – genetyka zachowania

- stara się wyjaśnić zachowanie w oparciu o genetykę
- przyjmuje pojęcie dojrzewania, które zakłada, że wszyscy przedstawiciele danego gat. posiadają jednakowy, podstawowy kod genetyczny kształtujący wzorce normalnego rozwoju
- techniki badawcze to:
  - obserwacja bliźniąt 1- i 2-jajowych – gdyby się okazało, że bliźnięta 1-jajowe pod względem pewnej cechy wykazują większe podobieństwo niż b.2-jajowe, to stanowiłoby to dowód uwarunkowania gen. tej cechy; w wypadku bliźniąt wychowywanych osobno dowodem takim może być podobieństwo bliźniąt pomimo różnic środowiskowych
  - obserwacja dzieci adoptowanych – porównaniu podlega stopień podobieństwa dziecka do biologicznych rodziców (wpływ gen) oraz podobieństwa do rodziców przybranych (wpływ środowiska)
- genetycy behawioralni odkryli wpływ genów na temperament dzieci i osobowość dorosłych w zakresie ekstrawersji, aktywność (tendencja do energicznego i gwałtownego zach), emocjonalności (tend. Ddo rozpaczania i zamartwiania się bez powodu) =>rodzimy się z pewnymi wzorcami zachowań kształtującymi nasze reakcje na świat, co stanowi podstawę pewnej ciągłości

2. Wyjaśnienie środowiskowe

-oparta na otoczeniu i naszych własnych zachowaniach (wybieramy te środowiska, które odpowiadają naszemu charakterowi, nasze stałe wzorce zachowań wyzwalają reakcje innych ludzi, którzy prawdopodobnie będą te wzorce utrwalać)

▪ ***Współczesne spojrzenie na naturę***

– mówi się o skłonnościach wrodzonych – dziecko od chwili urodzenia ma w określonych syt. tendencję do reagowania tak, a nie inaczej

– nie ma znaczenia, czy wzorce są zakodowane w genach czy rezultatem oddziaływań środow. – to interakcja jednego i drugiego =>nie rodzimy się jako pusta tablica

▪ ***Nowoczesne rozum. oddziaływania środowiska***

Wewnętrzne modele doświadczenia

– zakłada korzystanie z wew modeli doświadczenia

– skutek jakiegoś wyd. nie tkwi w jego obiektywnych cechach ale jego interpretacji przez jednostkę oraz w znaczeniu jakie mu przypisze

– nasze interpretacje nie są przypadkowe, nie podlegają przypadkowym nastrojom. Tworzą zorganizowane modele – uporządkowane zbiory przypuszczeń i oczekiwań dotyczące nas samych i innych (np. „roboczy wewnętrzny model przywiązania” Bolby’ego)

– model własnego ja opiera się na doświadczeniach, jednocześnie kształtując przyszłe doświadczenie, pomaga wyjaśnić obserwowaną mimo upływu czasu ciągłość zachowania

– modele z dzieciństwa nie są niezmiennie, ale mamy tendencję do utrzymywania ich

▪ **Perspektywa ekologiczna**

– akcentuje obserwację wykraczającą poza rodzinę

– musimy zrozumieć ekologię (kontekst), w jakim dziecko wzrasta (szkoła, rówieśnicy)

– często utrzymywanie stosunków z rówieśnikami i systemem szkolnym podtrzymują i umacniają wzorce, które miały swoje źródła w rodzinie

▪ **Natura a czynniki zewnętrzne**

– wzajemnie na siebie oddziałują

– „konfiguracje genetyczne unikatowe dla każdego, umieszczają ludzi na różnych torach, a otoczenie z jednej strony kształtując naszą indywidualność z drugiej popycha nas na wspólną dla wszystkich ścieżkę”

– podatność i odporność – model interakcjonistyczny, który zakłada, że dziecko już w chwili urodzenia charakteryzuje się pewnego rodzaju podatnością. Składają się na nią: trudny charakter, nieprawidłowości w budowie fiz., alergie, genetycznie uwarunkowany pociąg do alkoholu i inne. Zarazem dziecko rodzi się wyposażone w pewne czynniki ochronne, jak inteligencja, koordynacja itd.; wpływ otoczenia zależy od tego jakie cechy dziecko wniesie do interakcji

– Horowitz – najbardziej negatywne rezultaty daje interakcja wysokiej podatności i ubogiego środowiska, bez oparcia

– określony skutek daje dopiero interakcja właściwości środowiska i wrodzonych predyspozycji dziecka

Istota zmian rozwojowych – zmiany jakościowe czy ilościowe/ ciągłość czy fazowość?

- jeśli rozwój to dodawanie, zmiana ilościowa to idea faz rozwojowych jest zbędna
- jeśli istotą zmian jest reorganizacja dawnych

- umiejętności i pojawienie się nowych strategii i zdolności (zm jakościowa) to przydatne pojęcie fazy
- modele fazowe atrakcyjne, bo oferują wyrazistość i uporządkowanie (zdanie autorki)

Badania nad rozwojem – postępowanie badawcze

1. *wybór projektu badawczego*, gdy dotyczy zmian lub ciągłości wraz z wiekiem możemy wybrać:

- projekt badań przekrojowych

-dotyczą odrębnych grup wiekowych, w których każdy członek badany jest tylko raz

-nie uwzględniają, że grupy wiekowe różnią się przynależnością do różnych kohort

-szybkie

-dają obraz ewentualnych różnic wynikających z wieku i związanych z nim zmian

-nie dostarczają informacji co do kolejności następowania po sobie zmian ani ciągłości zachowania wykazywanego przez jednostkę podczas danego czasu

- projekt badań podłużnych (longitudalnych)

-pozwalają rejestrować następujące po sobie zmiany i rejestrować ich ciągłość (lub brak)

-obserwacja tych samych osób w różnych okresach ich życia

-poddawanie badanych tym samym testom może prowadzić do efektu rutyny, co ogranicza rzetelność i zniekształca wyniki

-rezygnacja z udziału lub wykruszanie się grupy zniekształca wyniki; np. najwytrwalsi uczestnicy cechują się najczęściej

dobrym zdrowiem każdy kolejny pomiar dotyczy coraz zdrowszych jednostek

– duże znaczenie momentu badań, nie eliminuje wpływu grupy wiekowej

- projekt badań sekwencyjnych

- połączenie badań podłużnych i poprzecznych

- uwzględnia więcej niż jedną grupę pokoleniową

- możliwe wykorzystanie wielu alternatywnych połączeń:

- badania okresowe-observacja różnych grup pokoleniowych w ustalonym, jednakowym wieku

- badania chronologiczne- badania przekrojowe w kilkuletnich odstępach

- badania sekwencji grup pokoleniowych- podłużne przestudiowanie dwóch lub więcej grup pokoleniowych

- badania przekrojowo-sekwencyjne –wymaga wyznaczenia kilku grup wiekowych, a następnie poddanie ich badaniom podłużnym, jednym z wariantów są badania panelowe, często stosowane przez socjologów, polegają na wyodrębnieniu dużej grupy ludzi w różnym wieku i badaniu poszczególnych jej członków przez wiele, czasem nawet dziesiątki lat

- projekty badań kulturowo-przekrojowych i kontekstowo-przekrojowych – pozwalają na porównywanie kultur i różnych kontekstów społecznych

- metoda etnograficzna – oparty na szczegółowej obserwacji opis pojedynczej kultury lub kontekstu, czasem udaje się połączyć uzyskane dane z kilku opisów, aby zobaczyć, czy w różnych kontekstach nie powtarzają się podobne wzorce rozwojowe

- metoda bezpośrednia – używanie tych samych narzędzi i kryteriów testując przedstawicieli różnych kultur w celu porównawczym

- projekty badań eksperymentalnych

-służą do weryfikowania konkretnych hipotez, zbadania szczegółowych zależności przyczynowych

-podstawowe założenie: o losowym doborze do grupy eksp. I kontrolnej

2. *wybór metody badań*

- wybór grupy badawczej: idealna strategia to losowe wyselekcjonowanie grupy reprezentatywnej dla całego świata – w rzeczywistości: reprezentatywnej dla pewnej społeczności, kultury
- zbierane informacji od osób badanych
- ustalenie sposobu zbierania danych: wybór od badania w warunkach naturalnych przez wywiady, kwestionariusze oraz testy po badania laboratoryjne
- najlepsza strategia jest zbieranie od każdego badanego informacji na tak wiele sposobów jak to tylko możliwe

3. *analiza wyników*

- porównanie różnych grup wiekowych poprzez podanie przeciętnych wyników uzyskanych przez nie w danych testach
- przyjrzenie się zależności pomiędzy dwiema osobnymi zmiennymi – korelacja

Problemy z eksperymentami nad rozwojem

- względy etyczne, kryterium etyczności eksperymentu jest warunek, że badanym nie może przydarzyć się fizyczna ani psychiczna krzywda, dodatkowo:
- badany musi wyrazić świadomą zgodę na udział w badaniach (w przypadku dzieci również zgoda rodzica)
- postępowanie badawcze i jego skutki muszą zostać dokładnie omówione
- zapewnić pomoc w wypadku syt. stresującej i udostępnić sprawozdanie z badań
- zachować należy pełną dyskrecję co do danych osób

badanych i ich wyników

- trzeba unikać ryzyka zachwiania poczucia własnej wartości
  - często zmienną niezależną jest wiek badanych, a nie możemy ich przypisać losowo do grup wiekowych, wyjściem jest quasi-eksperyment, czyli strategia porównań grup, których członkowie nie byli do nich przypisani losowo.
-

H. Bee „Psychologia rozwoju człowieka” R.1

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis [pisanie prac z pedagogiki](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac.